

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

TRADIȚIE ȘI EXCELENȚĂ

Academician prof.univ.dr. Ion Aurel Pop
Rectorul Universității Babeș-Bolyai

Prolog la elogiul lui Mario Vargas Llosa

Mario Vargas Llosa este un demiurg, fiindcă vine în fața cititorilor cu o lume reconstruită după gustul minților noastre iscoditoare, dornice mereu să aibă altceva decât au. Din acest punct de vedere, el este un scriitor universal și, ca orice scriitor universal, pornește de la detaliul semnificativ, de la microcosmosul unei regiuni familiare, de la întâmplări trăite, cărora le dă anverguri cu totul surprinzătoare, inedite, schimbate. Lumea din care se inspiră scriitorul este o margine a latinității – America de Sud – recreată în romanele sale după exigențele a ceea ce criticii numesc modernism și postmodernism.

America de Sud poartă sigiliul Europei latine, cu vocația sa universală, imprimată pentru eternitate de moștenirea Romei. Un stat în sens de putere globală – Imperiul Roman – extins pe trei continente, din cețurile reci ale Britanniei până în nisipurile fierbinți ale Africii și de la Tigru și Eufrat până la Oceanul Atlantic, a avut forța vitală necesară pentru a se metamorfoza în Evul Mediu și a trece apoi, după anii 1500, acest Ocean Atlantic. Astfel, latinitatea europeană a devenit și americană, îmbrățișând, cu pace și cu violență în același timp, Lumea Nouă a amerindienilor. Inedita și insolita civilizație formată acolo a fascinat de la începuturi, stârnind în chip major imaginația oamenilor. Era timpul să vină pleiada de „povestitori” sau „povestași” latino-americani care să decodifice această lume, s-o nareze, s-o descoase sau s-o deconspire pentru novicii dornici de cunoaștere. Mario Vargas Llosa nu povestește însă lumea latino-americană, ci o reconstruiește, o reface după chei de el știute, care deschid ușile sufletelor

noastre cu generozitate, făcându-ne părtași la întâmplări așa de neobișnuite și de familiare în același timp. Centrul și periferia se confundă aici adesea, sub semnul eternului uman.

Această lume cu filon european așa de puternic – venit mai întâi prin limbă și spiritualitate – se întoarce astăzi în Europa cu o forță nebănuită. Romanele lui Mario Vargas Llosa – ca și cele ale lui Gabriel Garcia Márquez, Ernesto Sábato, Carlos Fuentes sau Miguel Angel Asturias – au fost și sunt primite în Europa cu frenezie, cu bucuria nedisimulată a lecturii, cu sentimentul revelării unei lumi cunoscute și inedite în același timp. România este o altă margine a latinității – ca și America Latină în general și Perul în special – mai aproape sub aspect geografic de Cetatea Eternă, adică de origine, dar și mai departe, din alte puncte de vedere. Paradoxul acesta poate explica în parte interesul românilor pentru latino-americani, ca și preocuparea unora dintre aceștia din urmă pentru îndepărtații români. Romanele lui Mario Vargas Llosa – multe traduse în limba română (*Casa Verde*, *Conversație în „La Catedrală”*, *Mătușa Iulia și condeierul*, *Războiul sfârșitului lumii*, *Cine l-a ucis pe Palomino Molero* și altele) – au fost primite de publicul larg românesc încă din secolul trecut și încă de pe vremea regimului comunist cu interes constant. Ba, când lectura era aproape singurul refugiu într-o lume mai umană, mai plină de speranțe, mai demnă de a fi trăită (măcar virtual), intelectualii, studenții, tinerii români în general devorau romanele noului val latino-american și ale lui Mario Vargas Llosa în speță. Sunt convins că și acești scriitori novatori gândeau la singura țară latină de sub regim comunist și emiteau judecăți împărțite, fiind fascinați de „enclava latină situată în marea slavă” sau de „insula latină de la porțile Orientului”. Mario Vargas Llosa a fost atras încă din studenție de romanul cavaleresc și de universul căutătorilor de lumi noi. Scriind cândva despre *Tirant lo Blanc* (în variantă franceză *Le Chevalier Blanc de la Valachie*, iar în cheie italiană *Bianco*) va fi presimțit că se apropie de lumea medievală românească, din care descindeau nu numai târziu britanizatul și americanizatul *Dracula*, ci și Iancu (Ioan) de Hunedoara, ultimul mare cruciat european, apărătorul „Republicii Creștine” în fața asalturilor unei lumi ostile, pe la jumătatea secolului al XV-lea. Astăzi se știe că din el, din Iancu sau Ianco – receptat cu acest nume ciudat la Milano, când își făcea ucenicia de cavaler – se trage Bianco (=Albul), iar de aici nu a mai fost decât un pas până la legendarul *Chevalier Blanc*, numit la sud de Pirinei *Tirant lo Blanc*, eroul atâtor narațiuni din secolele al XVI-lea și al XVII-lea înapoi. Și atunci, întâmplările reale din Europa Central-Orientală, de pe când aceasta era o „Poartă a

Creștinătății”, deveneau flamboaiante fabulații în Occidentul impregnat de sensibilități cavaleresti, avid de narațiune, de poveste, de imaginar. Multiplicarea Occidentului spre vest, metamorfozată de simbioza cu populațiile autohtone americane, a generat un univers cu totul nou, fascinant, inedit, întors în ultima vreme spre originile europene, dorit, chemat, adulat chiar pe vechiul și ostenitul continent.

Fiul prototipului acestui *Tirant lo Blanc* – despre care a scris Mario Vargas Llosa – s-a născut la Cluj, în 1443, s-a chemat Matia Corvin, a ajuns rege și a devenit o adevărată efigie a acestui oraș. Iar Orașul îl primește acum pe Scriitor pentru cinstirea mării sale personalități, a breslei în ansamblu, a marelui filon de proză latino-americană. Universitatea aceasta – născută în ambianța limbii latine, la 1581, prin eforturile unui emul al lui Ignacio de Loyola, cam pe vremea când conchistadorii tăiau brazde adânci la sud Rio Grande și de Amazon – trăiește azi un moment de instensă sărbătoare a spiritului. O face cu adâncă reverență și solemnitate, fiindcă îl primește între membrii săi de onoare pe Mario Vargas Llosa, acela care nu mai are nevoie de nicio prezentare.

Vorbele mele au fost doar o vânăre de vânt, față de forța unui condei care vede în iubită întruchiparea Fecioarei Maria, care învie personaje „strivite de tristeți sfâșietoare”, gata „de a înfrunta pentru dragostea lor întreaga lume”, „bune ca pâinea caldă” sau malefice ca tăișul pumnalului, pline de prejudecăți sau atinse de aripa îngerilor. Mario Vargas Llosa vine dintr-un tărâm în care „luna este tot ce poate fi mai rotund și mai luminos” și în care unor semeni de-ai noștri le vine „să plângă de mila întregii lumi”, fiind bolnavi de sentimentalism fără noroc, în încrâncenarea prin care înfruntă, în chip eroic, simplu și anonim, viața. Cu asemenea mesaje trimise lumii noastre chinuite de fascinante iluzii, Mario Vargas Llosa a cucerit planeta și ne-a copleșit pe noi, aici, la Cluj, într-o margine de latinitate.

Cetatea intelectuală napocensă și România profundă, copleșite de atingerea unei aripi de înger, se înclină astăzi înaintea tulburătorului său talent!